

Giải pháp quản lý hoạt động học tập của học viên các trường sĩ quan quân đội trong bối cảnh Cách mạng Công nghiệp lần thứ tư

*Bùi Hồng Thái**

**TS, Khoa sư phạm Quân sự - Học viện Chính trị*

Received: 9/3/2023; Accepted: 13/3/2023; Published: 28/232023

Abstract: *Learning activities and management of learning activities of military officers' schools play a very important role to improve the quality of education and training of officers in the current context. The paper focuses on studying the characteristics of students' learning activities, pointing out the inadequacies in managing the learning activities of students of military officers' schools. Based on the proposal of a system of solutions to manage the learning activities of military officers' schools in the context of the fourth career revolution.*

Keywords: *Learning, military*

1. Đặt vấn đề

Quản lý hoạt động học tập của học viên các trường sĩ quan quân đội là tổng hợp các cách thức, biện pháp của thể quản lý tác động đến hoạt động học tập của học viên, nhằm làm cho hoạt động này có hiệu quả, góp phần hoàn thành mục đích, nhiệm vụ học tập, đáp ứng mục tiêu, yêu cầu đào tạo đã xác định. Quản lý hoạt động học tập của học viên các trường ĐHTQĐ gồm nhiều nội dung, các chủ thể quản lý cần phải chỉ đạo hoạt động học tập một cách khoa học đáp ứng yêu cầu đổi mới GD&ĐT hiện nay như: quản lý giáo dục xây dựng động cơ, trách nhiệm về học tập, quản lý kế hoạch học tập, quản lý nội dung và phương pháp học tập, quản lý xây dựng môi trường và bảo đảm các điều kiện cho hoạt động học tập, kiểm tra, đánh giá kết quả hoạt động học tập của học viên.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng quản lý hoạt động học tập của học viên các trường sĩ quan quân đội trong bối cảnh cách mạng công nghiệp lần thứ tư

Nội dung chương trình GD&ĐT các trường sĩ quan quân đội được xây dựng theo hướng phát triển đầy đủ phẩm chất, năng lực của người sĩ quan quân đội nhằm đáp ứng tốt yêu cầu của hoạt động quân sự trong tình hình mới. Dựa trên cơ sở mô hình, mục tiêu đào tạo đã xác định để xây dựng chương trình, nội dung theo hướng đảm bảo tính khoa học, hiện đại, tính thực tiễn, tính tư tưởng và tính giáo dục sâu sắc. Có sự cân đối, hài hoà về khối lượng tri thức khác nhau trong kết cấu chương trình, nội dung đào tạo. Về cơ bản các trường sĩ quan quân đội có ba khung chương trình, nội dung cốt lõi là:

khung chương trình, nội dung cho các môn khoa học chuyên ngành, chuyên sâu; khung chương trình, nội dung cho các môn quân sự và khung chương trình, nội dung cho các môn chính trị, KHXH&NV. Mục tiêu GD&ĐT các trường sĩ quan quân đội là gắn đào tạo với chức danh, nội dung đào tạo nhằm hình thành hệ thống kiến thức bậc đại học và quan trọng hơn là hướng vào bồi dưỡng, phát triển các năng lực hoạt động quân sự phù hợp với các chức danh mà người học sau khi ra trường sẽ đảm nhiệm. Chương trình, nội dung đào tạo không chỉ quy định hệ thống kiến thức, kỹ năng, thái độ mà người học cần lĩnh hội để chuyển hoá thành trí tuệ và nhân cách của mình mà còn có hệ thống những kinh nghiệm hoạt động quân sự, nghệ thuật quân sự và các chuẩn mực giá trị thái độ nghề nghiệp. Chương trình, nội dung GD&ĐT các trường sĩ quan quân đội còn đảm nhiệm bảo đảm tỷ lệ cân đối giữa các nội dung lý thuyết và thực hành nghề nghiệp theo sát những thành tựu mới về khoa học quân sự, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ của quân đội và của đất nước. Đây là đặc điểm tác động đến toàn thể lực lượng sư phạm, nhất là đội ngũ CBQL và giảng viên trong tổ chức thực hiện các hoạt động GD&ĐT các trường sĩ quan quân đội.

Hoạt động học tập của học viên các trường sĩ quan quân đội vừa có những điểm chung như hoạt động học tập của sinh viên đại học, vừa có những nét riêng trong môi trường học tập ở đại học trong quân đội đó là:

Do tính chất của một tổ chức quân sự, học viên học tập tại các trường ĐHTQĐ bắt buộc phải ở nội trú 100% quân số; ăn, ở, sinh hoạt, học tập tập trung

và duy trì bằng 11 chế độ trong ngày. Học viên được tổ chức biên chế thành các đơn vị học viên (hệ, lớp, tổ, hoặc tiểu đoàn, đại đội, trung đội), chịu sự quản lý trực tiếp của cán bộ chuyên trách quản lý học viên. Đây là môi trường và điều kiện thuận lợi để học viên tập chung cho thời gian tự học, trao đổi kinh nghiệm tự học, ít bị chi phối bởi những tác động ngoại cảnh, giữ nghiêm kỷ luật tự học.

Tự học chủ yếu gắn với việc học tập trên lớp và tự ôn theo kế hoạch (bắt buộc), có giảng viên hướng dẫn theo chương trình, nội dung đào tạo của trường, có CBQL các cấp định hướng, kiểm tra, đôn đốc việc tự học. Học viên khó chủ động về thời gian do bị chi phối bởi thời khóa biểu chung và các chế độ hàng ngày thống nhất theo điều lệnh nên phải sử dụng biện pháp tinh tế nhiều, để tự tì, i lại.

Cường độ học tập của học viên rất cao, do khối lượng kiến thức các môn chuyên ngành và quân sự rất lớn. Việc tiếp thu, củng cố kiến thức chủ yếu qua ôn tập, tự nghiên cứu tài liệu, làm thí nghiệm, thực nghiệm, thực hành ở phòng học chuyên dụng, thao trường, bãi tập, trạm, xưởng...

Hệ thống nhà trường quân đội thuộc hệ thống giáo dục quốc dân. Do đó, về cơ bản, hoạt động quản lý ở các nhà trường quân đội đều tuân theo các chế độ định chung của Nhà nước, Bộ Giáo dục và Đào tạo. Tuy nhiên do tính chất hoạt động của lực lượng vũ trang mà quản lý đào tạo, hoạt động học tập của học viên ở các nhà trường quân đội có những đặc điểm riêng.

Mục tiêu đào tạo chung của các trường sĩ quan quân đội: hình thành phát triển bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức cách mạng, kiến thức KHXH&NV, khoa học nghệ thuật quân sự và năng lực hoạt động thực tiễn cho người học. Đáp ứng một cách vững chắc về số lượng và chất lượng cán bộ, nhân viên chuyên môn kỹ thuật các cấp, các ngành trong lực lượng vũ trang.

Học viên được biên chế theo tổ chức của đơn vị trong quân đội, có CBQL học viên từ tiểu đoàn, đại đội, trung đội, tiểu đội hoặc các hệ, lớp, tổ. Từ cấp trung đội trở lên (hoặc lớp) có cán bộ trực tiếp chỉ huy, quản lý (gọi là cán bộ quản lý học viên) chịu trách nhiệm giáo dục phẩm chất đạo đức; tiến hành công tác đảng, công tác chính trị, huấn luyện một phần các môn khoa học quân sự, quản lý, duy trì chế độ hàng ngày...

Sau khi tốt nghiệp ra trường 100% học viên được phân công công tác. Học viên trong nhà trường quân đội được bao cấp về ăn, mặc, ở, sinh hoạt và học tập nên có nhiều thuận lợi cho công tác tổ chức quá trình đào tạo.

2.2. Giải pháp quản lý hoạt động học tập của học viên các trường sĩ quan quân đội trong bối cảnh cách mạng công nghiệp lần thứ tư

2.2.1. Tăng cường tổ chức giáo dục nâng cao nhận thức, xây dựng động cơ, thái độ trách nhiệm học tập đúng đắn cho học viên

Làm cho CBQL, giảng viên và học viên hiểu rõ và ý thức sâu sắc hơn nữa về vị trí, vai trò, ý nghĩa của hoạt động học tập của học viên đối với mục tiêu, yêu cầu đổi mới GD&ĐT của các nhà trường. Từ đó giúp cho học viên hình thành động cơ học tập đúng đắn, tạo ra lòng ham học, tính tự giác, tích cực, tự lực, say mê tìm tòi nghiên cứu. Thông qua nhiều hình thức giáo dục thích hợp sẽ giúp học viên duy trì hứng thú, niềm tin, ý thức, trách nhiệm, có nghị lực vượt qua mọi khó khăn, đạt được mục đích tự học đã xác định

Đây là một trong những giải pháp cơ bản, nền tảng, là nhân tố bên trong góp phần thúc đẩy chất lượng tổ chức và quản lý hoạt động học tập của học viên. Thông qua giáo dục nhằm nâng cao nhận thức, bồi dưỡng động cơ, ý chí cho học viên, giúp họ có cái nhìn đầy đủ, đúng đắn hơn về hoạt động học tập. Đồng thời định hướng cho học viên thay đổi thói quen, cách tư duy, khả năng thích ứng với sự thay đổi về quan điểm GD&ĐT hiện nay. Thực tiễn đã chứng minh, sẽ chẳng thể có sự sáng tạo nếu như người học không có động cơ học tập đúng đắn, không chịu khó miệt mài trong học tập để chuyển những kiến thức trong sách vở thành hiểu biết của chính mình, từ đó vận dụng vào giải quyết vấn đề thực tiễn đặt ra.

Xây dựng động cơ học tập đúng đắn cho học viên, đòi hỏi phải tiến hành thường xuyên, liên tục, đổi mới cả nội dung, phương pháp, hình thức giáo dục, bảo đảm vừa có tính lý luận, vừa có tính thực tiễn. Phải pháp huy trách nhiệm của cấp đảng, người chỉ huy, của cơ quan chính trị, cán bộ chính trị, của các cấp, các ngành, các tổ chức, các lực lượng sư phạm trong các nhà trường; đồng thời phát huy sức mạnh tổng hợp của mọi lực lượng gia đình, người thân, địa phương nơi đóng quân và phát huy tinh thần tự giáo dục, tự rèn luyện của bản thân học viên.

2.2.2. Chỉ đạo việc xây dựng kế hoạch hoạt động học tập của học viên phù hợp với đổi mới phương pháp dạy học

Quản lý hoạt động học tập trên cơ sở các văn bản quy định và quản lý thông quan kế hoạch tự học của học viên là biện pháp quản lý hiệu quả. Tuy nhiên, trên thực tế hiện nay các trường sĩ quan quân đội chưa có loại văn bản mang tính pháp quy, thống nhất để giúp cho các chủ thể quản lý thực hiện các tác động

trong hoạt động học tập của học viên; khi có có hệ thống văn bản rõ ràng, cụ thể sẽ tránh được cách quản lý chung chung hoặc rơi vào những công việc cụ thể, bao biện, thiếu tính minh bạch và lúng túng trong tổ chức, điều hành.

Để đảm bảo cho hoạt động học tập của học viên tiến hành có chủ định, có định hướng, đúng mục tiêu đòi hỏi phải có các loại văn bản quy định, hướng dẫn, chỉ đạo và kiểm soát chặt chẽ kế hoạch tự học của học viên. Quản lý kế hoạch tự học của học viên là công việc thường xuyên, cần thiết được thực hiện thống nhất, đồng bộ từ nhà trường, khoa, bộ môn, giảng viên, cán bộ quản lý và từng học viên theo một chủ trương chung và tiến trình nhất định, qua đó giúp cho các chủ thể quản lý chủ động nắm bắt được khối lượng công việc trong từng giai đoạn cụ thể, có cơ sở để điều chỉnh các nội dung hoạt động, sử dụng có hiệu quả nguồn lực hiện có, nâng cao tính năng động sáng tạo trong quản lý và điều hành hoạt động học tập.

2.2.3. Tổ chức đổi mới phương pháp, hình thức quản lý hoạt động học tập của học viên theo hướng chú trọng quản lý kết quả, chất lượng học tập

Trước yêu cầu đổi mới GD&ĐT, việc tìm ra phương pháp và hình thức quản lý hoạt động học tập của học viên phù hợp với xu thế đổi mới phương pháp dạy học, nhằm làm thay đổi thói quen học theo phương pháp truyền thống mà từ trước đến nay chúng ta đang thực hiện (học để vượt qua các kỳ thi), khắc phục được sự ỳ trong học tập cho học viên. Là cơ sở phát huy tính chủ động và năng lực sáng tạo đối với học viên trong quá trình học tập có tính chất quyết định đến chất lượng học tập

Việc đổi mới phương pháp, hình thức quản lý hoạt động học tập của học viên hướng vào quản lý theo chiều sâu, lấy quản lý kết quả và chất lượng thực học làm chính, thay vì quản lý hành chính quân sự hiện nay có ý nghĩa hết sức quan trọng, góp phần nâng cao chất lượng học tập của học viên. Thực tiễn hiện nay đội ngũ CBQL và giảng viên có phương pháp quản lý đúng, hình thức quản lý phù hợp sẽ giúp đỡ, định hướng cho học viên cả trong nhận thức về vị trí, vai trò của tự học cũng giúp học viên xây dựng nội dung tự học sát với từng môn, từng học phần, biết căn cứ vào nội dung tự học, thời gian tự học điều kiện tổ chức, sở vật chất bảo đảm để xác định cho mình phương pháp học tập phù hợp. Vì vậy, việc nâng cao chất lượng học tập nhất thiết phải tiến hành đổi mới phương pháp, hình thức quản lý, điều này phù hợp với thực tiễn đặt ra trong quá trình đào tạo các trường sĩ quan quân đội.

2.2.4. Tổ chức xây dựng môi trường tích cực cho hoạt động học tập của học viên đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo

Nhằm bảo đảm cho hoạt động học tập của học viên được diễn ra trong điều kiện thuận lợi nhất về giảng đường, thao trường, bãi tập, phòng thí nghiệm, thực nghiệm, giáo trình tài liệu, trang thiết bị phục vụ cho hoạt động học tập, đây cũng là cơ sở để học viên có điều kiện cơ hội áp dụng phương pháp học tập mới, được tham gia vào các hình thức tự học khác nhau, được học trong một môi trường thân thiện, dân chủ với một cơ chế chính sách quản lý phù hợp, bảo đảm mọi quyền lợi đều đến được với học viên, mọi học viên đều có cơ hội phấn đấu như nhau.

Bảo đảm đầy đủ cơ sở vật chất và xây dựng môi trường học tập tích cực có vai trò rất quan trọng, nhất là các trường sĩ quan quân đội hiện nay cơ sở vật chất kỹ thuật của các nhà trường còn thiếu và lạc hậu so với các trường đại học ngoài quân đội. Vẫn còn tình trạng thiếu phòng học, thao trường, bãi tập còn đơn sơ; đặc biệt là thư viện, phòng thí nghiệm, thực nghiệm, phương tiện dạy học chưa bảo đảm về số lượng và chất lượng. Sự tác động của kinh tế thị trường, các hiện tượng tiêu cực ngoài xã hội đã ảnh hưởng không nhỏ đến suy nghĩ và việc làm của học viên; làm giảm sút động cơ, ý thức, trách nhiệm trong học tập, rèn luyện. Vì vậy, việc bảo đảm đầy đủ cơ sở vật chất và xây dựng môi trường học tập tích cực là cần thiết, thông qua đó giúp các chủ thể quản lý nhận thấy rõ tầm quan trọng của cơ sở vật chất, phương tiện kỹ thuật dạy học hiện đại để chỉ đạo việc tăng cường xây dựng cơ sở vật chất và đẩy mạnh ứng dụng phương tiện dạy học hiện đại, ứng dụng công nghệ thông tin trong hoạt động học tập.

3. Kết luận

Các giải pháp quản lý hoạt động học tập của học viên các trường sĩ quan quân đội trong bối cảnh cách mạng công nghiệp lần thứ là một chỉnh thể thống nhất có tác dụng thúc đẩy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của học viên trong quá trình học tập. Trong tổ chức triển khai các giải pháp cần vận dụng tổng hợp không xem nhẹ giải pháp nào.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Bộ Quốc phòng (2007), *Hướng dẫn thực hiện Quy chế đào tạo đại học và cao đẳng hệ chính quy trong các học viện, nhà trường quân đội*, Hà Nội.
- [2]. Đảng cộng sản Việt Nam (2013), *Văn kiện Hội nghị lần thứ 8 Ban chấp hành Trung ương khóa XI*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [3]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.